

İnsanileşme Yasası¹

Özge Soysal

İnsanileşme yasası, insanın kendisinden başka herhangi bir canlı ve varlıkla olan ilişkisinde saygı mesafesini koruması ve bir diğeriyle olan ilişkisinde ötekinin kendisinden ayrı bir bütünlüğe sahip olduğunu tanıması üzerine kurulu bir temsil yasasıdır. Bunun anlamı yalın olarak şudur: İnsanın kendisi ve çevresiyle olan ilişkilerinde insanileşebilmesi doğal, kendiliğinden bir süreç değildir, tam aksine saygı, yaşamı korumak, fedakârlık, paylaşım, dürüstlük gibi sembolik birtakım değerlerin edinilmesine bağlıdır ve bu değerlerin edinilmesinde de içinde yaşadığımız toplumdaki toplumsal otoritelerin ve aktörlerin tavrı belirleyici bir öneme sahiptir.

İnsanileşme yasasını korumak için çaba göstermemiz hayati, çünkü ancak bu sayede insanların birbirlerini ve dünyayı paylaştıkları diğer canlıları yok etmeden, yıkıma uğratmadan yaşayabilecekleri bir atmosfer mümkün olabilir, dahası soluduğumuz hava da bu sayede bir anlam kazanabilir. İçinde yaşadığımız ortamın saldırganlığa, yıkıcılığa ve türlü yıkıcılıkların sergilenmesine teslim olmaması, toplumsal bağı oluşturan insanileşme yasalarına sadık kalınmasına bağlıdır.

Dolayısıyla da katliam ve yasa yan yana gelebilecek iki kelime olamaz, çünkü katliam bir yasa olamaz. Yasa, insanın insana, bir diğer canlıya ve çevresine zarar verebileceği, yaşamına kastedeceği vahşiliğinin önüne geçmek için vardır ve ancak bu amaçlarla işlev görebilir. Katliam, bir arada yaşayabilmenin temel koşulu olan insanileşme yasasının yok sayıldığı, yıkımın sıradan günlük bir olay haline geldiği, düşmanlığın ve ayrımcılığın körüklendiği, medyaya servis edildiği ve izlenildiği bir toplumsal düzenlenişte ortaya çıkar ki bu da insanların yakın gelecekte insan olmakla ilgili duydukları anlamın ve sorumluluğun tümünden çözümlenmesi gibi hiç istemeyeceğimiz bir aşınmanın gerçekleşmesi demektir.

Yapılabilecek şey, öncelikle içinde bulunduğumuz alan ve çalışma ortamımız ne olursa olsun insanlık durumu denilen vaziyetin koşullarını hatırlatmak ve aktarmakla ilgili sorumluluk duymaya devam etmektir. Bunu önemsemeliyiz, zira vahşi birtakım görüntülere maruz kalmış bir gence ve çocuğa insan ve insanlık dışı olanın ayrımını aktarmakla yükümlüyük. Bu "bir diğerinin (bu diğeri insan, hayvan, bitki, mekan olabilir) yaşamına kastetmeyeceksin" gibi olmazsa olmaz, pazarlığı bulunmayan temel toplumsal dayanakları işaret etmemiz anlamına gelir. Bir diğer husus, elbette görüntüleri izlememek ve izletmemektir, zira içerik her ne olursa olsun herhangi bir katliamın görüntüsünde görülebilir, bakılabilir, anlaşılabilir hiçbir şey olamaz; söz konusu olanın insaniyet dışı olduğunu belirtmenin dışında.

Primo Levi, "ikinci dünya savaşını anlamamalıyız", der ve bu oldukça yerinde, isabetli bir düsturdur. İnsan olmamızın koşulu, bir katliamı anlamamak, anlaşılır kılmamak ve sıradanlaştırmamaktır.

---

¹ Bu yazı *Bantmag* dergisinin Ağustos-Eylül 2024 sayısının "Anlamadan, anlaşılır kılmadan:10 soruda Katliam Yasası" dosyasında yayınlanmak üzere hazırlanmıştır.